

Motion till riksdagen 2025/26:4187

av Ilona Szatmári Waldau m.fl. (V)

med anledning av prop. 2025/26:261 Utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringsverksamheten

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår regeringens förslag om att Skatteverket och Migrationsverket ska få jämföra fingeravtryck och ansiktsbild med motsvarande uppgifter som finns i den andra myndighetens register, dvs. 26 e och 32 d §§ folkbokföringslagen (1991:481), 17 kap. 9 § utlänningslagen (2005:716), 15 § utlänningsdatalagen (2016:27) samt 2 kap. 4 b § och 4 kap. 4 § lagen (2022:1697) om samordningsnummer.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår i sin proposition att ett nytt brott, främjande av oriktig folkbokföring, ska införas. Straffansvar ska inträda när någon genom en uppsåtlig handling i väsentlig mån främjar att en oriktig uppgift kan läggas till grund för beslut om folkbokföring. Det ska också krävas att personen har vidtagit gärningen i syfte att bereda sig själv eller någon annan vinning, eller i syfte att möjliggöra annan brottslighet än folkbokföringsbrott. Även det straffria området för ringa folkbokföringsbrott ska utvidgas. Regeringen föreslår även utvidgade möjligheter för Skatteverket att behandla biometriska uppgifter i folkbokföringsverksamheten. Skatteverket ska registrera fingeravtryck och ansiktsbild samt de biometriska uppgifter som tas fram ur dessa för en person i folkbokföringen respektive en person som tilldelas ett samordningsnummer. Skatteverket och Migrationsverket ska få jämföra fingeravtryck och ansiktsbild med motsvarande uppgifter som finns i den andra myndighetens register. Polismyndigheten ska i den brottsbekämpande verksamheten få jämföra ansiktsbilder och fingeravtryck med uppgifter som har registrerats hos Skatteverket. Regeringen föreslår också att passmyndigheterna, i ärenden om samordningsnummer, ska få jämföra fingeravtryck och ansiktsbild med de uppgifter som finns hos Skatteverket. Syftet med regeringens

förslag är att bekämpa organiserad brottslighet som ofta begås mot välfärdssystemen. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2026.

Vänsterpartiets ställningstagande

Vänsterpartiet står till största del bakom regeringens förslag i propositionen. Vi håller med regeringen om att det är viktigt att de uppgifter som registreras i folkbokföringen är korrekta. Uppgifterna i folkbokföringen läggs till grund för en rad rättigheter och skyldigheter för den enskilde, både i förhållande till samhället och till andra enskilda. För att olika samhällsfunktioner ska få ett korrekt underlag för beslut och åtgärder är det angeläget att uppgifterna stämmer överens med verkliga förhållanden. Felaktiga uppgifter i folkbokföringen riskerar att användas som redskap för bl.a. välfärdsbrottslighet och inom den organiserade brottsligheten. Detta leder både till att välfärden urholkas och till minskad tilltro och legitimitet för välfärdssystemen.

I Skatteverkets rapport Nationell lägesbild över befolkningen 2025 uppskattar myndigheten att bland de folkbokförda som finns och verkar i Sverige finns ca 116 000 personer som är registrerade med fel folkbokföringsadress. Enligt utredningens inhämtade uppgifter från Skatteverket, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten beror en betydande del av dessa folkbokföringsfel på förekomsten av medvetet felaktiga uppgifter, t.ex. genom försäljning av möjligheten att felaktigt få anmäla en annan persons bostadsadress som sin egen samt andra typer av medverkan till folkbokföringsbrott. I dag är det inte alltid möjligt att döma den som i stor omfattning, ibland t.o.m. mot betalning och som ett led i organiserad brottslighet, möjliggör och organiserar felaktig användning av adresser för medhjälp till grovt folkbokföringsbrott. Det föreslagna brottet ”främjande av oriktig folkbokföring” syftar till att det ska bli möjligt att straffa sådan handel med adresser.

Regeringen föreslår också utvidgade möjligheter att behandla biometriska uppgifter i folkbokföringsverksamheten. Vidare ska fingeravtryck och ansiktsbild som tas upp vid passmyndigheters ärenden om samordningsnummer få lämnas vidare till Skatteverket. Förslagen syftar till att bekämpa användningen av felaktiga, multipla och utnyttjade identiteter med anledning av att felaktig folkbokföring och identitetsmissbruk används som verktyg inom organiserad brottslighet och bidragsbrottslighet. Polismyndigheten föreslås också få göra biometriska jämförelser med de uppgifter som har registrerats hos Skatteverket i syfte att bekämpa brott.

Informationsutbyte mellan Skatteverket och Migrationsverket

Regeringen föreslår även att Skatteverket och Migrationsverket ska få göra jämförelser av ansiktsbilder och fingeravtryck som finns i deras respektive register. Skatteverket ska kunna jämföra fingeravtryck eller fotografier i folkbokföringsverksamheten och Migrationsverket vid ärenden om uppehållstillstånd eller prövning av ansökningar om internationellt skydd. Syftet är att motverka att personer kan få falska, felaktiga eller multipla identiteter registrerade hos myndigheterna. Enligt regeringen är det dock inte möjligt att slå fast exakt hur vanligt det är att personer som söker sig till Sverige använder sig av en falsk identitet. Det förekommer dock, enligt regeringen, att utlänningar som söker sig till Schengen använder sig av falska eller manipulerade id-handlingar eller använder sig av identitetshandlingar som visserligen är äkta, men som tillhör någon annan som ser ut som dem. Regeringen skriver även i sin proposition att

det förekommer att utlänningar som söker eller beviljas asyl i Sverige helt saknar identitetshandlingar eller i vart fall inte visar upp dem för myndigheterna (s. 79, prop. 2025/26:261).

Vänsterpartiet är inte beredda att stå bakom förslaget i denna del. Vi anser att det i första hand behöver undersökas hur stort problemet med falska identitetshandlingar och andra felaktigheter vid ansökan om uppehållstillstånd eller asyl faktiskt är innan förslag till lagändringar läggs fram. Redan i dag är det en omfattande process att gå igenom för den person som saknar id-handlingar vid ansökan om uppehållstillstånd eller asyl. Att en person saknar id-handlingar får dock inte likställas med att hen försöker lämna oriktiga uppgifter. Vi anser att det åtminstone borde krävas en indikation på att en person förekommer under en eller flera andra identiteter, eller att det finns anledning att anta att någon identitetsuppgift om personen är felaktig, för att en jämförelse mellan myndigheternas uppgifter ska kunna ske.¹

Riksdagen bör avslå förslaget om att Skatteverket och Migrationsverket ska få jämföra fingeravtryck och ansiktsbild med motsvarande uppgifter som finns i den andra myndighetens register. Detta bör riksdagen besluta.

Behovet av en samlad översyn ur integritets- och migrationssynpunkt

Även om vi till stora delar är beredda att acceptera regeringens proposition så är det uppenbart att förslagen kommer att få konsekvenser i synnerhet för den personliga integriteten för de personer som söker uppehållstillstånd eller asyl i Sverige. Regeringen har i snabb takt lagt fram flera förslag till lagändringar som syftar till att minska människors möjligheter att söka skydd i och skapa sig en framtid i Sverige. Vi anser att samtliga dessa förslag behöver ses över och utvärderas i ett sammanhang men inser att en sådan översyn ligger utom ramen för det aktuella ärendet. Vi avser därför att återkomma i frågan.

Ilona Szatmári Waldau (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Ida Gabrielsson (V)

Andreas Lennkvist Manriquez (V)

Kajsa Fredholm (V)

Birger Lahti (V)

Malin Östh (V)

¹ Se utredningens bedömning när det gäller Skatteverkets behov av att jämföra uppgifter, s. 483, SOU 2025:75.